

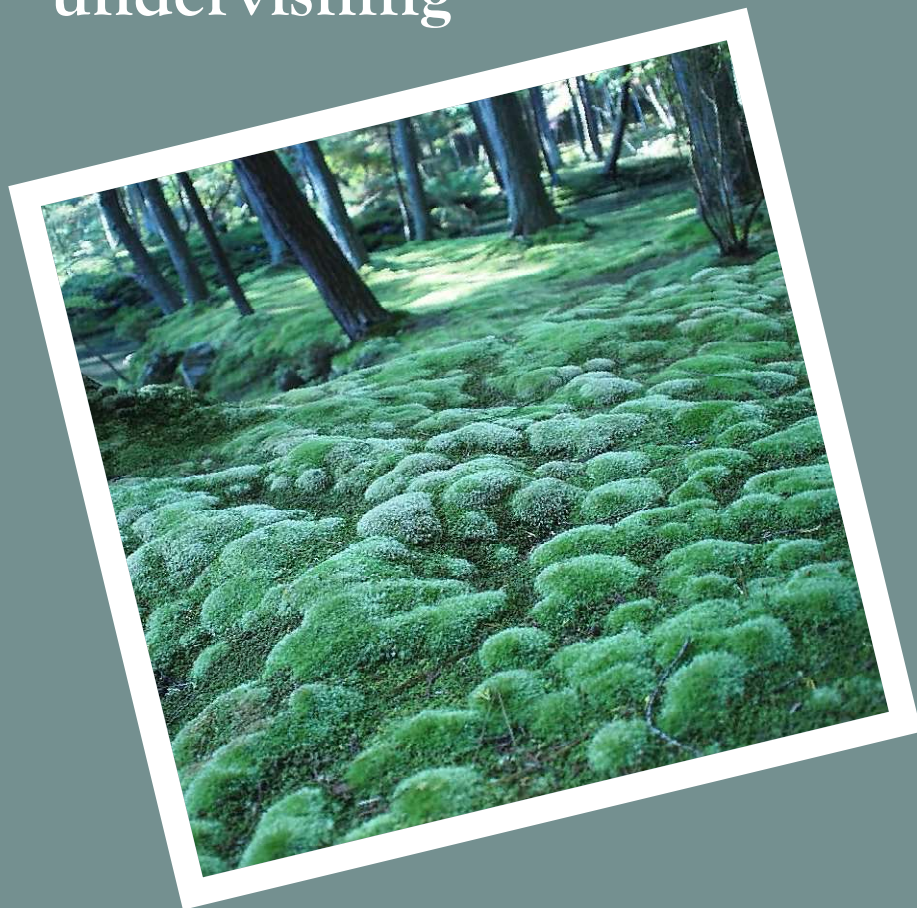
BÆREDYGTIG UNDERVISNING

15.05.2023

*Suna Christensen, antropolog
ph.d., skole- og ledelseskonsulent*

Her begynder vi: Indflyvning til ideerne bag bæredygtig undervisning

Nyt paradigme: Fra vækst til værdi (for verden)

Ny mening: Ny fortælling om vores rolle i samfundet / livet

Ny etik: Den andens / det andets smerte i centrum for handling

Nyt menneskesyn: Mennesket som natur

Nye redskaber: Fra konkurrence til venligtsindethed - mest sikre overlevelsesmekanisme er ikke "evolution" men "co-evolution" (Darwin genbesøgt)

Nye tilgange til undervisning, der skaber plads: fra mål til formål

HVORDAN NATUREN BLIVER EN VEN

Agenda:

- Udfordringen: Klimaforkert vanetænkning
- Inspiration: Rensdyrjægeres dialogiske relation til naturen
- 3 veje at gå: Fremtidens undervisning

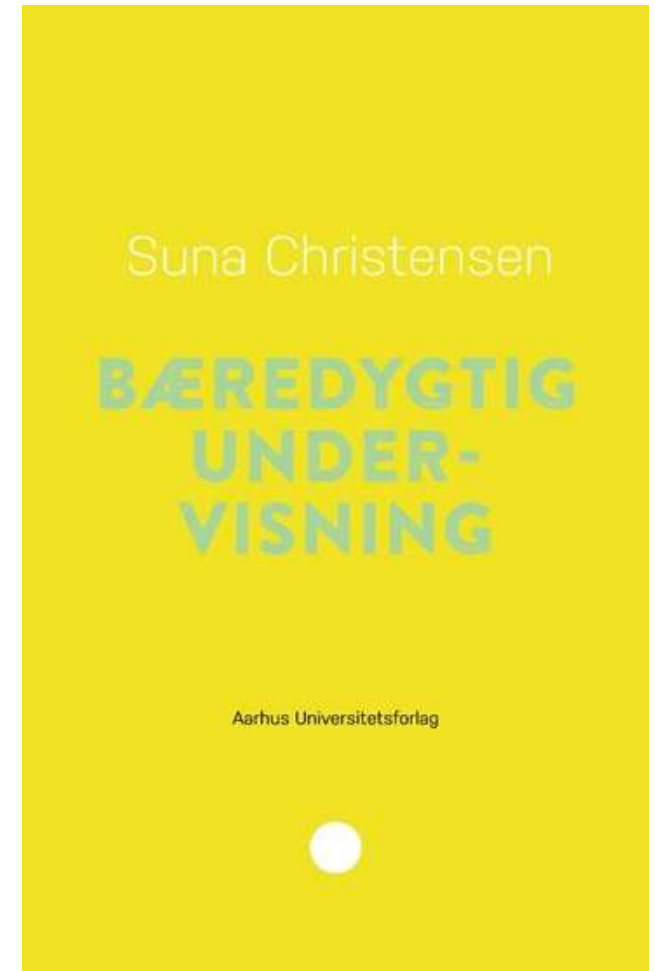
KLIMA Læsetid: 10 min.

Der er ingen – ingen – opmuntrende tegn i FN's klimarapport. Men måske kan den endelig vække os

For sjette gang siden 1990 advarer FN's klimapanel om, at menneskeheden er på kollisionskurs med klimaet, biosfæren og sit eget eksistensgrundlag. Paris-målet om højst 1,5 graders opvarmning ventes overskredet om få år, så nu er der kun håbet om et erkendelsesmæssigt gennembrud hos politikere, virksomheder og borgere tilbage

OM MIG:

- Antropolog, ph.d.
- Forskning i forholdet mellem pædagogik og natursyn (verdenssyn)
- Feltarbejde blandt grønlandske rensdyrjægere som del af forskning i skolefravær = kulturelle forskelle giver forskellige mål med uddannelse

klimaforkerte værdier i uddannelsessystemet

Vi står i den bekymrende situation, at den måde, hvorpå skolen lærer børn at tænke om sig selv, fællesskab og menneskers relation til naturen, skader deres fremtidige livsmuligheder

(Christensen, Information, 2020)

Foto: Dimitar Dilkov/Ritzau Scanpix

Global udledning af CO2 i 2019 slår rekord

Ny rapport viser, at der i 2019 blev udledt en rekordmængde CO2 trods flere initiativer fra førende lande.

KLIMA 4. DEC. 2019 KL. 06.43

LÆS ARTIKLEN SENERE

AUTOMATISK OPLÆSNING BETA

Præsentabel
og
indflytningsklar

Violvej 22, 8240
Risskov
8240 Risskov

Torben
Rask

home
home Egå - Risskov

Annonce

kontakt@sunachristensen.dk

” I maj 2019 udgav FN den mest omfattende rapport om planetens biodiversitet udarbejdet af 500 forskere fra 50 lande.

Konklusion var alarmerende: Vi er midt i en masseudryddelse af liv på planeten.

Vi har **udryddet 75 procent af vores flyvende insektbestand**, og ifølge World Ressource Institute har vi **udryddet 80 procent af verdens skove**. Vi mister i gennemsnit **800 dyre- og plantearter om dagen**.

Vi står midt i en selvskabt klimakrise, der er så alvorlig, at FN's internationale klimapanel IPCC vurderer, at verdenssamfundet har ét årti til at rette kursen op, hvis vi vil styre os fri af katastrofale konsekvenser.

Kort sagt har mennesket det sidste århundrede drevet rovdrift på planeten i en sådan grad, at det gør kloden til et ringere sted for os selv at leve. Hvis ikke vi handler hurtigt, er der en reel risiko for, at vi ender med at gøre kloden fuldkommen ubeboelig for kommende generationer.

Men vi driver også rovdrift på os selv og hinanden. I 2018 udgav Gallup en rapport, der på baggrund af data fra 154.000 mennesker fra 145 forskellige lande slår fast, at vi **aldrig har været mere depressive, stressede eller udbrændte, end vi er i dag**.

Verdenssundhedsorganisationen WHO kalder stress en hastigt voksende epidemi

Principper og teorier: Menneskets rolle og ansvar

Paul Hawken skriver i sin nyeste bog "Regeneration" (Penguins Books, sept. 2021):

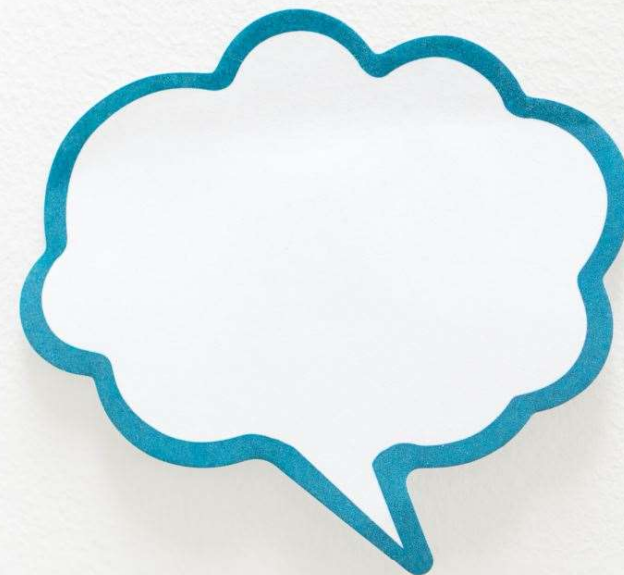
- “Klima krisen er ikke et videnskabeligt problem. Den er et menneskeskabt problem. Den ultimative magt til at ændre på tingene afhænger ikke af teknologierne. Den afhænger af agtelse, respekt og compassion/venlighed – overfor os selv, alle mennesker, alt liv. Dette er regeneration” (oversættelse H. Bruun, ibid).

Hvilke tanker gør I jer selv?

Dialog med sidemakker:

Stil på skift hinanden spørgsmålet:

Hvornår lagde du første gang mærke til at klimaet havde ændret sig? Hvor var du? Hvad oplevede du? Hvilke tanker gjorde du dig? Hvilke følelser gav det dig?

Vor

HVAD NU HVIS KLIMAUDFORDRINGER...

- Ikke kan løses alene gennem teknologiske opfindelser
- Ikke kun påvirker vores fysiske verden, men både den menneskelige, sociale, fysiske og biologiske virkelighed
- Menneskers adfærd og måde at bruge naturen på skader klimaet og udsætter os for fare?

BAG OM KLIMAUDFORDRINGEN

- Siden industrialiseringen er vi dels blevet mange, mange flere mennesker på Jorden, og dels har den teknologiske udvikling gjort os i stand til at bruge meget mere energi på grund af diverse maskiners forbrug af brændstof.
- Det har både sikret os nogle historisk gode levevilkår med varme boliger, også om vinteren, og muligheder for at rejse rundt og besøge fjerne egne. Vi har isoleret os selv mere fra naturen på godt og ondt.

BAG OM KLIMAUDFORDRINGEN

Katherine Richardson, professor i
oceanografi, KU:

- Der kommer ikke nye ressourcer til, det ved vi. Derfor er vi helt fundamentalt begrænset i vores muligheder for vækst, og teknologi kan ikke fjerne den begrænsning. Teknologi kan ikke lave biodiversitet, energi, fosfor eller andet.
- Vi har brug for en fundamental kultur- og værdiændring, vi skal erkende, at Jorden er vores ægte ressource, og at vi skal behandle den efter det.

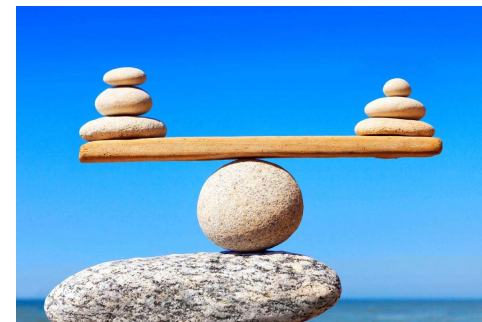
asselokalerne, mener forsker Suna Christensen. Her demonstrerer skole- og gymnasie

UDFORDRINGEN – UDDANNELSE I EN KLIMAKONTEKST

Før var uddannelse svaret på en krise kendetegnet ved fattigdom og stilstand. Uddannelse gav vækst og social mobilitet. Uddannelse gav viden og færdigheder til at sætte sig ud over tid og sted og magte verden

I dag skal uddannelse svare på effekterne af vækst, der er løbet løbsk. Vi har brug for uddannelse og dannelse, der hjælper os med at stoppe op og (gen)skabe balancen mellem mennesker og natur

UDFORDRINGEN - NATUREN HAR FØRHEN IKKE VÆRET DEL AF VORES SAMTALER OM UDVIKLING

Manglende
følelse af
samhørighed

Manglende
forståelse for
sammenhænge

Manglende viden
om hvordan
naturen fungerer

von Gerhard Mester

SUMMEØVELSE OM UDFORDRINGEN:

- Hvad genkender du i det, der er blevet sagt indtil nu?
- Hvad påvirker dig mest?

2. INSPIRATION
FRA
RENSDYRJÆGERE:
DIALOGISK
RELATION TIL
NATUR

Hvordan naturen
bliver en ven

FELTARBEJDE PÅ JAGTBOPLADS, SOM REGNES FOR KULTURELT 'HOTSPOT' FOR LÆRING OM INUIT IDENTITET OG KULTURELLE RØDDER

(RAPPORT FRA SELVSTYRET, 2010)

PERSPEKTIVSKIFTE - NATUREN SOM ANDET LEVENDE VÆSEN MED INTENTIONER

- <https://www.youtube.com/watch?v=WmVLcj-XKnM>

”Stedet vi vender
tilbage til ”

LÆRING SÆTTES I KONTEKST AF
FØLELSERMÆSSIG TILKNYTNING TIL NATUR OG
TILEGNELSE AF PRAKTISKE FÆRDIGHEDER

INSPIRATION FRA RENS DYRJÆGERE: DET HANDLER OM OPMÆRKSOMHED

Undervisning i bæredygtighed – undervisning i viden, vi mangler

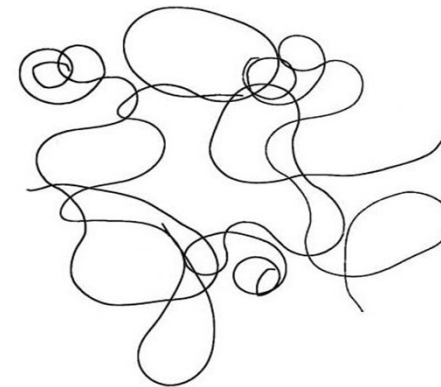
Elever som ”tomme tavler”, der mangler den rigtige viden og kunnen

Viden og færdigheder *præsenteres* i fastlagte, lige linjer

Bæredygtig undervisning – træning af opmærksomhed og hensyn til andre

Elever som ”livsfortsættere” i kraft af selvstændige, medfødte egenskaber og interesser

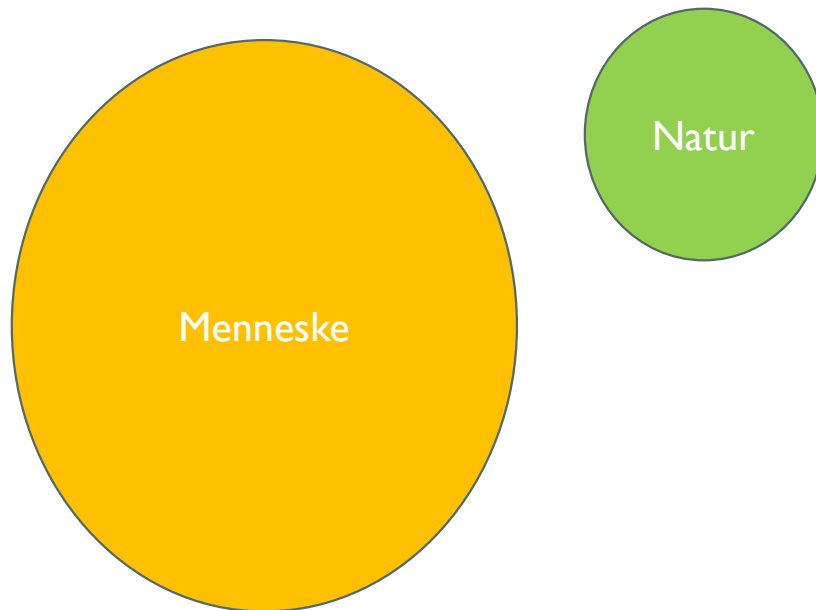
Viden og færdigheder *udvikles* motiveret af en relation. Det opløser skel mellem teori og praksis, kultur og natur, og det styrker en bæredygtig opmærksomhed på sammenhænge mellem del (elev) og helhed (omgivelser)

OPSAMLING: FORSKELLIGE NATUROPFATTELSE

Ekskluderende natursyn:

Naturen er ressource for menneskers behov

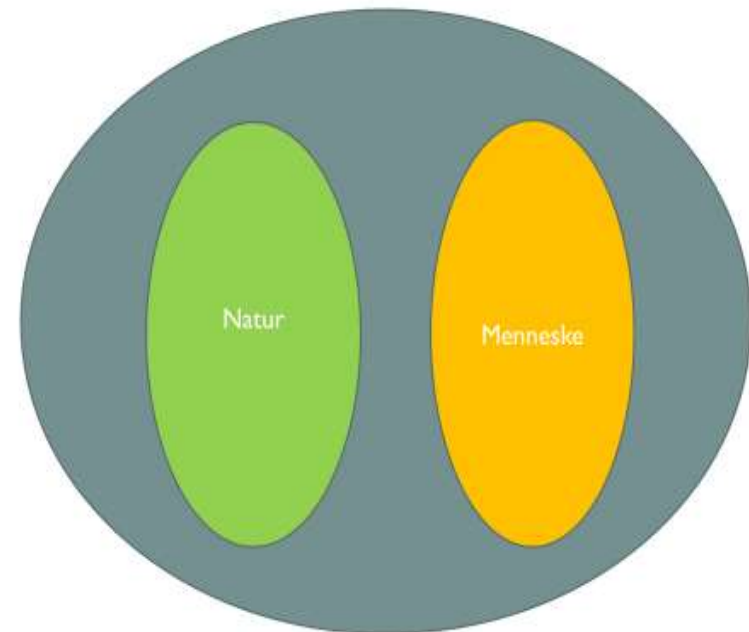
Påvirkning og tilpasning

Inkluderende natursyn:

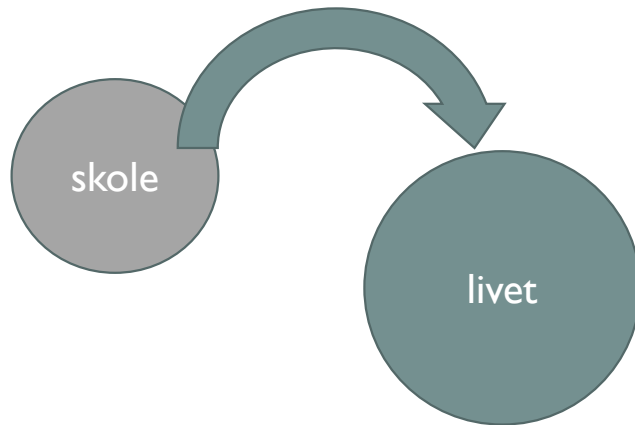
Natur og menneske del af samme verden; Livet

Social interaktion

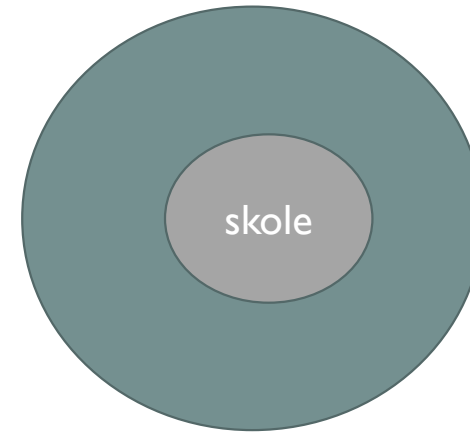

INSPIRATION FRA RENSDYRJÆGERE

Vestlig kultur: Uddannelse som
forberedelse til deltagelse i (arbejds)livet

Oprindelige folks kultur: Uddannelse er
en proces knyttet til deltagelse i livet

NATURFORBUNDETHED:

- Børn **opdager** verden og alle de spørgsmål der kan være til jorden, til dyrene, til maden
- Børn **træner indlevelse og empati** med dyr og omgivelser gennem lege (drama) – udvikler viden i direkte udveksling med andre levende væsener og oplever betydning, der angår livet dyr og mennesker sammen
- Børn erfarer **sammenhænge** gennem stedbaseret undervisning – hvilke handlinger gør livet på vores sted bæredygtigt? Når vi gør sådan, så påvirker det... og vice versa.

INSPIRATION FRA RENS DYRJÆGERE: LÆR AT SKELNE MELLEM JEG-HED OG VI-HED

Jeg-hed

Individet i fokus

”Hvad kan jeg opnå for mig selv?”

Vi-hed

fællesLIVET i fokus

”Hvad kan jeg bidrage med til
fællesskabet?”

OPSAMLING: FORSKELLIGE VERDENSSYN

Natursyn	Ekskluderende	Inkluderende
Naturens rolle	Naturen som ressource og objekt for menneskers behov	Naturen som makker og medspiller i fælles projekt
Læringsrelation	Monologisk	Dialogisk
Undervisning	Formidling Analytisk distance	Facilitering Empatisk indlevelse
Værdikontekst	Vækst Kontrol	Balance Forbundethed

3 VEJE AT GÅ

- a) Brundtland
- b) Verdensmålsundervisning
- c) Naturforbundethed

A) FREMTIDENS UNDERVISNING

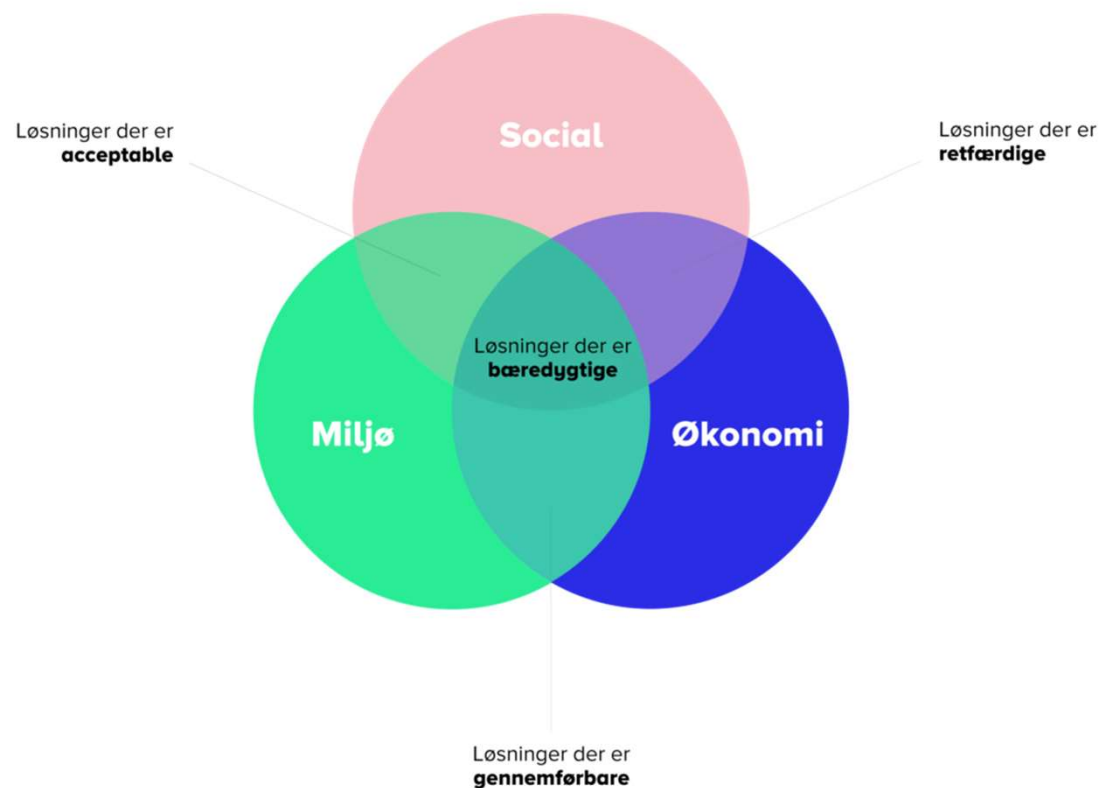
Brundtland rapportens første definition på bæredygtighed:

- En bæredygtig udvikling er en udvikling, som opfylder de nuværende generationers behov, uden at bringe fremtidige generationers muligheder for at opfylde deres behov i fare”

Brundtland-definitionen 1987

FREMTIDENS UNDERVISNING

Undervisning i bæredygtig udvikling efter Brundtlands definition forholder sig til refleksioner over de tre dimensioner, den sociale, den økonomiske og den miljømæssige. Pointen er at deltagerne øver sig i at tage hensyn til alle tre dimensioner for at kunne handle bæredygtigt

B) VERDENSMÅL

- Verdensmålene udgør 17 konkrete mål, som forpligter alle FN's medlemslande til helt at afskaffe fattigdom og sult i verden, reducere uligheder, sikre god uddannelse og bedre sundhed til alle, anstændige jobs og mere bæredygtig vækst.

FNS VERDENSMÅL

- <https://youtu.be/c16CKYPwjio>

C)
NATURFORBUNDETHED -
EN ALTERNATIV
GRUNDFORTÆLLING

Antagelse:

Bæredygtighed handler om
forholdet til naturen, og
hvem vi ser os selv som, og
hvad vi ser som meningen
med livet

NATURFORBUNDETHED

Refleksion i lyset af rensdyrjægerens eksempel:

Kan vi tale om at de fleste mennesker i dag:

- Har en svag naturrelation?
- ikke har lært at have med det levende at gøre?
- har brug for hjælp til respektfuldt samspil med naturen?

BÆREDYGTIG UNDERVISNING

Dilemma: Kloden har brug for mindre produktion og vi vil ikke lide afsavn. Hvordan lærer vi elever at leve med det?

- Bæredygtig undervisning handler ikke om kompetencer, men om opmærksomhed og menneske-verden relationen
- Relationen til naturen og andre udspringer af erfaringer med kontakt
- Kontakt skabes ved at være søgende og lytte
- Lytter man længe nok, taler regnen, blomsterne, dyrene til os som mennesker
- Menneskeligheden skal have mere plads i en bæredygtig pædagogisk praksis

ANBEFALING : FREMTIDENS UNDERVISNING

- Fremtidens undervisere skal facilitere aktiviteter, som kan styrke deltagernes evne til at forstå og tage stilling til bæredygtighed samt agere bæredygtigt

TAK FOR I DAG!